

Nr. 65
Rīga, 2014. gada 8. jūlijs

Ekonomikas ministram V.Dombrovskam k-gam

Brīvības iela 55,
Rīga, LV-1519
e-pasts: pasts@em.gov.lv

Valsts kancelejai

Brīvības bulvāris 36,
Rīga, LV-1520
e-pasts: pasts@mk.gov.lv

Ministru prezidentei L.Straujumam k- dzei

Brīvības bulvāris 36,
Rīga, LV-1520
e-pasts: pasts@mk.gov.lv

Finanšu ministram A.Vilkam k-gam

Smilšu iela 1,
Rīga, LV-1919
e-pasts: pasts@fm.gov.lv

Latvijas Bankas prezidentam I. Rimšēvičam k-gam

Kr. Valdemāra iela 2A,
Rīga, LV-1050
e-pasts: info@bank.lv

*Par Ekonomikas ministrijas izstrādāto plāna projektu
„Uzņēmējdarbības vides uzlabošanas pasākumu plāns 2014.-2015. gadam”*

Esam rūpīgi iepazīnušies ar Ekonomikas ministrijas (EM) izstrādāto plāna projektu „Uzņēmējdarbības vides uzlabošanas pasākumu plāns 2014.-2015. gadam” (Plāns).

Ņemot vērā tālāk vēstulē uzskaitītās neatbilstības un nepamatotos apgalvojumus esošajā Plāna redakcijā, būtu **nepieciešams izslēgt** Plāna 42. lapā 5.6. nodaļā „Nodokļi” sadaļu „Jāizstrādā jauns Gada pārskata likums, kas paredz atvieglotas prasības mikro- un mazajiem uzņēmumiem, t.sk., paaugstina obligātās revīzijas sliekšņus” un 113.-119. lapā norādītos Uzņēmējdarbības vides uzlabošanas pasākumus 2014.-2015. gadam Nr. 5.1. „Jaunā Gada pārskata likuma izstrāde, kas paredz atvieglotas prasības mikro- un mazajiem uzņēmumiem”.

1. Metodoloģiska neatbilstība

Uzņēmējdarbības vides uzlabošanas pasākumu plāna (Plāns) **5. lapas kopsavilkuma sadaļā „Nodokļu jomā” un tālāk plānā 41.-42. lapā 5.6. nodaļā „Nodokļi”** neatbilstoši Doing Business reitinga aprēķina metodoloģijai (<http://www.doingbusiness.org/methodology/paying-taxes>) kā problēma nodokļu maksāšanā tiek norādīta likumā noteiktā (obligātā) revīzija un jaunais gada pārskatu likums. Līdz ar to ir secināms, ka EM 42. lapā norādītās plānotās aktivitātes „Jāizstrādā jauns Gada pārskata likums, kas paredz atvieglotas prasības mikro un mazajiem uzņēmumiem, t.sk., paaugstina obligātās revīzijas sliekšņus” reitinga uzlabošanai pēc būtības nav saistītas ar Doing Business reitingu, jo nevienā no Doing Business punktiem likumā noteiktā revīzija netiek analizēta un vērtēta. Latvijas zvērīnātu

revidentu asociācija (LZRA) iesaka pārskatīt un precizēt šo sadaļu "Nodokļu jomā", lai norādītās plānotās aktivitātes nesagrautu jau sasniegto līmeni finanšu uzskaitē.

2. Faktu neatbilstība

Plāna 41. lapā 5.6. nodaļā „Nodokļi” ir iekļauts šāds apgalvojums: „*Tāpat secināms, ka Eiropā obligāto revīziju sliekšņi citās valstīs ir vairāk kā divas reizes augstāki nekā Latvijā pašlaik un Latvija ir otrajā vietā starp valstīm, kas piemēro zemākos sliekšņus obligātās revīzijas veikšanai (vienīgā valsts Eiropā ar zemākiem obligātās revīzijas sliekšņiem ir Somija)*”. LZRA uzskata, ka šāds apgalvojums nav patiess, jo zemāki par Latvijā esošajiem obligātās revīzijas kritērijiem ir arī Zviedrijā, Norvēģijā, Ungārijā un Maltā. Turklāt, kā jau tas tiek apspriests ar Finanšu ministra 27.11.2013. rīkojumu Nr.512 izveidotajā Finanšu ministrijas (FM) darba grupā par jauno gada pārskatu likumu, ka obligātai revīzijai pakļauto uzņēmumu proporcija ir svarīgāka par obligātās revīzijas kritērija nominālo lielumu, jo obligātās revīzijas mērķis ir nodrošināt finanšu uzskaites kārtību valstī nevis sasniegt zināmus nominālus kritērijus, lai tikai šie kritēriji būtu labāki kā citās Eiropas valstīs. Tā kā obligātās revīzijas kritēriju iespējamās izmaiņas jau tiek diskutētas un analizētas iepriekš minētajā FM darba grupā, kurā ir pārstāvji gan no EM gan no grāmatvedības un revīzijas profesijas, un vēlāk izmaiņas tiks virzītas uz MK un Saeimu, LZRA neatbalsta apgalvojumu iekļaušanu šajā Plānā saistībā ar izmaiņām obligātās revīzijas kritērijos.

3. Neizpratne par obligātās revīzijas lomu uzņēmējdarbības vides kārtības nodrošināšanā

Plāna levada daļas 7. lapā ir citēts gan L.Straujumas kundzes vadītā Ministru Kabineta iecerēto darbību plāns, gan arī Latvijas nacionālās reformu programmas „ES 2020” īstenošanas programma, kur ir minēta izcila *uzņēmējdarbības vide*. Lai uzņēmējdarbības vide būtu izcila, ir jābūt noteiktiem visiem piemērojamiem „spēles noteikumiem” un valsts ar savu politiku šos noteikumus nosaka. Uzņēmēju sniegto finanšu datu uzticamībai ir ļoti būtiska ietekme savstarpējās biznesa attiecībās un kredītreitings ir viens no indikatoriem, kas raksturo konkrētā uzņēmuma un kopumā uzņēmējdarbības vidi. Latvijas valstij nonākot finanšu grūtībās, Starptautiskais Valūtas fonds (SVF) sūtīja misijas, lai pārliecinātos par sniegto datu atbilstību un sekotu līdz piešķirtās naudas izlietojumam. Latvija savus mājasdarbus paveica atbilstoši prasībām, atgriezās finanšu tirgos un, būtiski uzlabojot valsts kredītreitingu, spēj aizņemties un maksāt zemus aizņēmuma procentus. SVF misijas mērķus un uzdevumus apstiprina Fonda biedri un misiju respektē Latvijas valdība, jo tā ir paredzētā kārtība kādā aizdevums tiek piešķirts un uzraudzīts. Mērķtiecīgi mēģinot būtiski mazināt obligātās revīzijas lomu kārtības nodrošināšanā Latvijas uzņēmējdarbības vidē, mūsuprāt, EM atsakās pieņemt faktu, ka Latvijas uzņēmējdarbības vide vēl nav sasniegusi tādas paškontroles, ētikas un sociālās atbildības standartus kā Rietumeiropā un godīgas uzņēmējdarbības vides attīstībā uzraudzībai un kontrolei ir būtiska nozīme un tā ir normāla biznesa vides sastāvdaļa, kā piemērā ar SVF. LZRA uzskata, ka obligātā revīzija ir būtiska uzņēmējdarbības vides kontroles sastāvdaļa, jo revidenti pārrauga nozīmīgu uzņēmējdarbības daļu – gadā tiek veiktas ap 7000 uzņēmumu revīzijas. Valsts ieņēmumu dienests (VID), kurš spēlē svarīgu lomu uzņēmējdarbības vides attīstībā - godīgas nodokļu nomaksas nodrošināšanā, gadā veic vidēji 1500 nodokļu auditus. Līdz ar to ir secināms, ka obligātās revīzijas lomas būtiska mazināšana Latvijā, visdrīzāk, radīs pretēju efektu un uzņēmējdarbības vide un starptautiskie reitingi, visticamāk, pasliktināsies. LZRA iesaka pārstrādāt vai pārskatīt EM pausto viedokli par revīzijas nozīmi.

4. Neizpratne par grāmatvedības kārtošānu un revidenta darbu

Plāna 42. lapā 5.6. nodaļā „Nodokļi” secinājumu sadaļā ir iekļauts šāds apgalvojums: „*Atvieglotas prasības gada pārskatu sagatavošanā samazinātu uzņēmējiem patērēto stundu skaitu nodokļu deklarācijas aizpildīšanai un nodokļu maksāšanai, kā arī obligātās revīzijas sliekšņu celšanas rezultātā tiks ievērots samērīgums starp prasībām obligātajām revīzijām un gada pārskatu lietotāju vajadzībām, samazināsies administratīvais slogs un izmaksas mazajiem uzņēmumiem, kas uzlabotu Doing Business nodokļu rādītājus, un nodrošinās iespēju uzlabot uzņēmēju viedokli par saskarsmi ar valsts iestādēm, kas ir pamatā GKI aptaujai, uzlabotu Ekonomiskās brīvības rādītājus, kā rezultātā*

LZRA norāda, ka jau vairākas reizes diskutēts dažādās FM darba grupās par administratīvā sloga samazināšanu mazajiem uzņēmējiem. Nav ekonomiska pamata uzskatīt, ka, atceļot revīziju, samazināsies uzņēmumu administratīvās izmaksas. Notiks pilnīgi pretējs process un birokrātiskais slogs uzņēmējdarbībā tikai pieaugs, jo vajadzēs finanšu informācijas ticamību pārbaudīt, izmantojot citus instrumentus. Piemēram, bankas, reitingu aģentūras, investori, sadarbības partneri u.c. būs spiesti veikt papildus pasākumus, lai pārbaudītu finanšu informācijas ticamību.

Finanšu caurspīdīguma mazināšanās noved ne tikai pie tā, ka darījumu partneri viens pret otru izturas negodprātīgi, bet gan pie daudz smagākas problēmas, kur no tirgus parasti izstumj godīgo biznesu¹ Obligātajai revīzijai ir sociāla nozīme un tā tiek veikta sabiedrības interesēs. Arī Eiropas grāmatvežu federācija (FEE) ir definējusi, ka grāmatvedība (līdz ar to arī revīzija) ir nevis administratīvais slogs, bet gan kārtības ieviešana. Līdzīgi arī šobrīd atsevišķi ES Parlamenta deputāti pauž viedokli, ka revīzijas un grāmatvedības definēšana par „administratīvo slogu” ES līmenī vairs nav aktuāla un tā ir tikai atbalss no izaugsmes gadu politikas, jo saspringtā ES budžeta kontekstā ES īpaši rūpējas par budžeta līdzekļu izlietojuma un nodokļu iekasēšanas ciešu uzraudzību.

Saskaņā ar ES direktīvu, visām kapitālsabiedrībām grāmatvedība ir jākārt divkārsā ierakstā jeb tādā veidā, lai uz finanšu perioda beigām tiktu uzskaitītas visas saistības un aktīvi. Veicot uzskaiti atbilstoši divkārsā ieraksta metodei, gada pārskats ir tikai viena no atskaitēm, kas gandrīz automātiski tiek sagatavota grāmatvedības uzskaites sistēmā. Ja uzņēmums neveic kādus specifiskus darījumus, piemēram, tam nav citu aizņēmumu kā tikai no īpašnieka vai kredītiestādes, tad nekādas papildus rindas gada pārskatā nav jāpilda. Vienīgais veids kā uzņēmējam mazināt administratīvo slogu grāmatvedībā un gada pārskatu sagatavošanā ir neorganizēt savu uzņēmējdarbību kā kapitālsabiedrību un nebūt UIN maksātājam. Tādos gadījumos būtu piemērojams „kases” princips un būtu jāpilda ieņēmumu un izdevumu žurnāls kā pamats nodokļu uzskaitē, piemēram, Mikrouzņēmumu nodoklim. Līdz ar to ir secināms, ka EM neizprot grāmatvedības kārtošānu un gada pārskatu gatavošanu pēc būtības. Tāpēc bez pienācīgas konsultēšanās ar FM un grāmatvedības profesijas speciālistiem apgalvojumam, ka „atvieglotas prasības gada pārskatu sagatavošanā samazinātu uzņēmējiem patērēto stundu skaitu” nav pamata.

Tā kā nodokļi parasti veido būtisku saistību un izmaksu daļu uzņēmuma gada pārskatā, šie posteņi ir pakļauti revīzijas procedūrām, ja vien uzņēmumā revīzija tiek veikta. Revidenti, gadā veicot ap 7000 revīzijām, visos gadījumos nodokļu aprēķinus revidē un sniedz savas konsultācijas uzņēmumu vadībai un grāmatvedībai par pareizu nodokļu piemērošanu un nodokļu jaunumiem. Laikā, kad būtiski mazinās VID sniegto konsultāciju skaits nodokļu maksātājiem (2013. gads pret 2012. gadu -26% kopumā un -50% mutiskās konsultācijas), ir būtiski, ka uzņēmējiem, revidenta personā, ir savs nodokļu konsultants. Saskaņā ar likumdošanu, zvērinātam revidentam ir regulāri jāpaaugstina sava kompetence un katru gadu jāpilnveido sava profesionālā kvalifikācija ne mazāk kā 40 apmācību stundu apjomā. Līdz ar to LZRA uzskata, ka obligātā revīzija un revidenta pārbaude drīzāk veicina godīgu un pareizu nodokļu aprēķinu, izglīto uzņēmējus un grāmatvežus par nodokļu piemērošanas jautājumiem un tādējādi samazina uzņēmējiem patērēto stundu skaitu nodokļu deklarācijas aizpildīšanai nevis to palielina.

Piedāvātais EM plāns nozīmīgi ietekmē ne tikai zvērinātu revidentu profesiju, bet arī valsts ekonomiku kopumā. Tāpēc, pirms šis plāns tiek virzīts tālākai izskatīšanai, Latvijas Zvērinātu revidentu asociācija piedāvā tikties ar Ekonomikas ministrijas vadību, lai parunātu mūsu iebildumus un priekšlikumus.

Latvijas Zvērinātu revidentu asociācijas
valdes priekšsēdētāja

Sandra Vilcāne

¹ "The Market for Lemons: Quality Uncertainty and the Market Mechanism", the economist George Akerlof.